

AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ

**Təhsil
millətin
gələcəyidir!**

Heydər Əliyev

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin orqanı

İstədiyiniz yerdə və zamanda öyrənin!

Distant təhsilin əsas prinsipləri,
üstün cəhətləri və idarə olunma vasitələri

İnkişaf edən dünyada təlimin informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etməklə həyata keçirilməsi təhsilin mümkün olan ən sadə və vacib sayılan növlərindən biridir.

Bu vasitə ilə təhsilalanlar yerləşdikləri coğrafi məkandan asılı olmayaraq tədris materiallarını istedikləri zaman əldə edə bilirlər. Bunun üçün təlim materiallarının yerləşdirildiyi internet səhifəsinə qoşulmaq təklif olunur. Təhsilin bu forması **sinxron** və ya **asinxron** olmaqla iki cür təşkil olunur:

Sinxron - Distant təhsilin sinxron formasında hadisələr real olaraq təhsil müəssisəsi ilə təhsil alanlar arasında canlı bağlantı ilə həyata keçirilir. İstifadə olunan vasitələr: email, forum, blog, webinar və s.

Asinxron - Bu halda təhsil alan şəxs təhsil zamanını və məkanını özü seçir. Yaddaşa köçürülmüş dərslər vəsaitləri internet səhifəsində yerləşdirildikdən sonra tələbə istədiyi vaxt onunla tanış olur. İstifadə olunan vasitələr: çat və ya anı mesajlaşma, dərslərin audio və video yazısı və s.

Eyni zamanda bu proqram təminatı istər dərsləri keçən müəllim, istər instruktorlar, istərsə də digər tələbələr ilə əlaqələr qura bilirlər ki, bu da həm sinxron, həm də asinxron təşkil oluna bilər.

İstədiyiniz yerdə və zamanda öyrənin!

Vazeh ƏSGƏROV,
ADNSU nəzdində Azərbaycan-Fransız
Universitetinin icraçı direktoru, dosent

← Əvvəli səh.1

Ənənəvi təhsildən fərqli olaraq distant təhsil zamanı tədrisin düzgün təşkil olunması və idarə edilməsi çox önəmlidir. Dərslər pedaqoji cəhətdən o qədər professional hazırlanmalıdırlar ki, onların internet vasitəsi ilə birbaşa yayımlamaq və yənidən səhifədə qüsursuz yerləşdirilməsi mümkün olsun. Əlbəttə ki, distant təhsilin düzgün tədrisini təşkil etmək təkcə müəllimlərin deyil, eləcə də İKT-nin üzərinə düşür. Lakin bu halda qeyd etməliyik ki, işə cəlb olunacaq İKT nümayəndələrinin təhsil işçisi olması vacib sayılır. Tələb olunan əsas şərt internet səhifəni hər zaman nəzarətdə saxlamaq və dərslərin düzgün və vaxtında yayımlanmasını təmin etməkdən ibarətdir.

Müəllimlər də eyni zamanda dərsi daha interaktiv təşkil etməli və bu məqsədlə müxtəlif kompüter proqramlarından istifadə etmək üçün təlimatlandırılmalıdırlar. Ümumilikdə distant təhsilin düzgün idarə olunması üçün analiz, qavrama, inkişaf, həyata keçirilmə və qiymətləndirmə əsas şərtlərdən sayılır.

Distant təhsilin əsas prinsipləri, üstün cəhətləri və idarə olunma vasitələri

Distant və ya məsafədən təhsilin formalaşdırılması və pedaqoji mühitin yaradılması

Distant təhsilin məkan baxımından bütün maraqlı tərəf üçün açıq olması dərslərin keyfiyyətinin və inkişaf etdirilməsinin hər zaman analiz edilərək öyrənilməsinə zəruri edir. Hər tədris ili üçün təqdim olunaacaq dərslər proqramlarının müasir tələblərə cavab verməsi vacib sayılır. Belə ki, distant təhsilin idarə olunmasında tətbiq olunan qaydalar, eləcə də bütün normativ proqramların həyata keçirilməsinə müntəzəm olaraq nəzarət edilir. Bu sahə üzrə çalışan mütəxəssislər əsas istiqamətləri beş yərə ayırırlar: təhsilin analizi, qavranılması, inkişafı, tətbiqi və qiymətləndirilməsi.

Analiz	Qavrama	Inkişaf	Tətbiqetmə	Qiymətləndirmə
Tələb olunanın analizi	DT-in məqsədi	Təlimin inkişafı	Quruluş və paylanması	Reaksiya
Maraq göstəranlərin analizi	Sıralama	İnformasiya bazasının inkişafı	Tələbə fəaliyyətinin idarə olunması	Təlim Davranış
Mövzu və tapşırıqların analizi	Təlimin strategiyası	Tutorial inkişaf		Notisə

Təhsilin daha asan formada çatdırılması üçün təqdim olunan məlumatların düzgün ötürülməsi və daha da inkişaf etdirilməsi vacibdir. Bu halda gələcək dərslərin hazırlanması daha sığortalı və etibarlı sayıla bilər.

İnteraktiv təlim strategiyasının, multimedia elementlərinin tətbiqi

Distant təhsilin təlim strategiyasını multimediyaya və pedaqoji elementlər ilə həyata keçirmək üçün bir sıra vasitələrdən istifadə olunur. Bura sadə təlim forması, sənədlərin və təqdimatların elektron (Power Point) formatda yerləşdirilməsi, mətn, şəkil, audio yazı, animasiya və ya tapşırıqların olması, eləcə də dərslərin ekspertlər tərəfindən videolentə yazılması, vebinarların təşkili üçün xüsusi proqramları əlavə edə bilirik. Əlbəttə ki, əvvəlcədən hazırlıq prosesi kifayət qədər təkmilləşdirilmiş olmalıdır ki, istər pedaqoji heyət, istərsə də təhsilalanın istifadə edəcəyi məlumat maraqlı, asan və həvəsləndirici olsun. Məsələn, Power Point ilə illüstrasiyalı hazırlanmış dərslər vəsaiti 20 səhifəlik mətndən ibarət dərslər vəsaitindən daha maraqlı olacaq.

Ekspertlər hesab edirlər ki, bir dərslin

izahatı 30 qədiqədən və 15 səhifəlik təqdimatdan çox olmamalı və dərslərin qalan hissəsi izahata və sual-cavaba ayrılmalıdır. Qeyd etməliyik ki, interaktiv təlimi formalaşdırarkən proqram təminatını, eləcə də internet resurslarında yerləşdirilmiş məlumatları kifayət qədər sadə və rahat təmin etmək lazımdır ki, hətta informatikadan uzaq olan tələbənin bu proqrama rahat giriş və istifadəsi təmin olunsun.

Qavramanın idarə edilib qiymətləndirilməsi

Dərslərin keyfiyyətinin analiz edib qiymətləndirilməsi distant təhsilin əsası meyarlarından sayılır. Bu, eyni zamanda daha da təkmilləşmək və gələcək proqramların mövzularını ehtiyaca uyğun tənzimləməyə kömək edir. Burada əsas məsələ təhsilin internet vasitəsi ilə düzgün təşkil edilməsi, dərslərin daha asan qavranılması, eləcə də dərslərin yayımının asanlaşdırılması nəzərdə tutulur.

Ümumiyyətlə, qiymətləndirməni həyata keçirərkən ilk öncə əvvəlcədən qoyulmuş məqsədə çatmanın hansı səviyyədə olduğunu öyrənməliyik. Dərslərin hansı səviyyədə qavranılmasını qiymətləndirərkən **formativ**, **summativ** və **konfirmativ** yanaşmadan istifadə edilə bilər:

Formativ - təlimin keyfiyyətinin dərslər boyu qiymətləndirilməsi,

Summativ - təlim bitdikdən dərhal sonra qiymətləndirilməsi,

Konfirmativ - təlim başa çatdıqdan bir müddət sonra dərslərin qavranılmasının təsdiqlənməsi.

Dərslərin qiymətləndirilərək idarə olunması təlimlərin başlanğıc nöqtədən nəticəyə qədər analiz edilib qiymətləndirilməsini vacib edir. Xüsusən də nəticədə feedback, tələbə tərəfindən edilən təklif və iradlar önəm daşmalıdır. Sillabusların hər təlimə uyğun hazırlanması, dərslərin tələbə rahatlığının təmin edilməsi məqsədlə sinxron və asinxron təşkili xüsusi texniki və pedaqoji yanaşmanı vacib edən şərtlərdən sayılır.